

V 16. upravni dobi od 1. prosinca do 31. grudna 1916 je bilo

dohodkov	K 4.124:43
troškov	» 3.106:42
prebitka	K 1.018:01

V 17. upravni dobi od 1. prosinca do 31. grudna 1917 je bilo

dohodkov	K 4.486:21
troškov	» 628:87
prebitka	K 3.857:34
ustanovnine z obrestmi	» 525:35
imetja	K 4.382:69

V 18. upravni dobi od 1. prosinca do 31. grudna 1918 je bilo

dohodkov	K 7.442:76
troškov	» 1.051:76
prebitka	K 6.391:—
ustanovnine z obrestmi	» 546:15
imetja	K 6.937:15

Gospod ravnatelj I. Macher poroča imenom računskih pregledovalcev, da so blagajniške knjige v najlepšem redu in predlaga absolutorij blagajniku. (Sprejeto.)

Potem je predaval predsednik H. Schreiner »O preustroju našega vzgojstva v duhu demokratske Jugoslavije«. V nad uro trajajočem prostem govoru je opisal predavatel, kako naj bi se preustrojila vzgoja že kar pri sklepanju zakonov, kako naj bi vzgajali na domu v predšolski dobi in potem v šoli, kako naj bi tudi v pošolski dobi vzgojno vplivali na mladino z ustanovitvijo mladinskih domov, dalje je pojasnjeval preuredbo naših šol in govoril zlasti o enotni šoli. Vsa ta izvajanja so zborovalci spremljevali z vidnim zanimanjem, kar je pokazalo živahno odobravanje koncem govora.

Na predlog tov. H. Sumra je bil izvoljen za društvenega predsednika soglasno in z odobravanjem dosedanjega predsednika ravnatelj H. Schreiner. Istotako soglasno so bili izvoljeni za društvene odbornike: V. Bežek, Lj. Černež, J. Dimnik, Fr. Gabršek, J. Koschier, dr. Kovačič, J. Krulc, Vita Zupančičeva; za namestnika: A. Dokler in Marija Stupčeva. — Pregledovalca društvenih računov ostaneta A. Kecelj in I. Machar.

K zadnji točki dnevnega reda se oglasi tov. Dimnik ter predlaga z ozirom na draginjo zvišanje članarine od 4 K na 8 K letno, kar obvelja. H koncu se oglasi višji šolski nadzornik dr. Poljanec, bodreč vse učiteljstvo k trudoljubivemu delu in želeč društvu procvita in napredka.

Predsednik se zahvali vsem zborovalcem na zanimanju ter prosi vseh vsestranske podpore, da bo moglo društvo uspešno delovati in v vsakem oziru napredovati.

Za Učiteljski konvikt je daroval tovariš Ivan Petrič iz Sp. Šiške 4 K, tovariš E. Gangl 4 K. Hvala!

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo dne 5. grudna 1918 v ormoški okoliški šoli v kljub grdemu vremenu ob jako dobri udeležbi. Zaradi nastalih novih razmer je bilo zborovanje posebno živahno; vrnili so se nam pa tudi tovariši vojaki, narodni preganjanci in interniranci našega stanu. Društveni predsednik Josip Rajšp je v svojem nagovoru slavil Jugoslavijo, ki je izšla iz stoletja tlačanih narodov. Posebno je pozdravljala našega narodnega mučenika nadučitelja Meglo, ki je dobil vsaj deloma zadoščenje s tem, da je bil po dolgih vojni letih postavljen na svoje prejšnje mesto. Vrnila sta se iz vojaške službe tovariša Robert Košar in Ljudevit Mussek. Počastil nas je tudi najstarejši tovariš, naš častni član Ivan Košar, ki se vedno rad udeležuje zborovanj, če mu količkaj bolezen dopušča. Nanovo je pristopila tovarišica Antonija Musekova iz Središča. Svojo odsotnost je pisмено opravičil tovariš Fran Cajnko in naznanil, da se podaja v pokoj, a hoče ostati še naprej naš član. — Zborovalci se izrečejo soglasno proti vsakemu nemškemu pouku v ljudski šoli. Okrajni šolski svet se naprosi, da izposluje vsem šolam Uradni list in Glasilo, naročitev Popotnika za domače učiteljske knjižnice pa izvede za vse šole uradnim putem. Razpravljali in kritikovali, debatirali in navduševali smo dosti; misli in nasveti takorekoč bruhajo na dan: imamo prehodni čas v novo dobo svobode!

Kronika.

= Stoletnica Vodnikove smrti. Dne 8. januarja 1919 praznuje slovenski narod stoletnico smrti prvega svojega pesnika Valentina Vodnika. — Poverjenstvo

za uk in bogočastje odreja, da se proslavi ta dan na vseh šolah s primerno šolsko slavnostjo. — Z ozirom na to, da je v tem šolskem letu odpadlo premnogo šolskih dni, naj se po šolski slavnosti pouk nadaljuje.

= Italijani uvajajo v slovenske šole italijanski učni jezik. Iz vseh krajev slovenskega zasedenega ozemlja prihajajo poročila, da nameravajo Italijani izvršiti, oziroma da so že izvršili atentat na naše slovensko šolstvo. V ljudskih šolah so že razobesili slike italijanskega kralja. Raz šolska poslopja odstranjujejo slovenske napise ter jih nadomeščajo z laškimi. To se je zgodilo tudi že na Uncu in Rakeku. Iz Italije so poklicali italijanske učitelje ter šolske nadzornike ter so že deloma pričeli z italijanskim poukom. V nekaterih krajih — tako celo v Planini pri Rakeku — odprejo italijansko ljudsko šolo že v mesecu januarju. — Tako se že pripravlja italijanski imperijalizem, da nam potuji najzavednejši del naše domovine. Besedo o italijanski pravici in v svo-bodoljubnosti so le puhla fraza. Seveda ostane to italijansko nasilno postopanje brezuspešno, ker jih pravica vrže z zemlje, ki je bila, je in ostane naša!

= Italijani proti slovenskim šolam. V Kastavščini so zasedli Italijani vsako hišo in vse šole. Povsod ustavijo pouk šole, obljubljajo pa, da bo šola po Novem letu zopet odprta, seveda z italijanskim učnim jezikom. V Trnovem pri Ilirski Bistrici je šola zaprta. Samo v zavodu sester »Notre dame« so dovolili pouk, seveda s pogojem, da se ne bo delala nobena propaganda. — Italijanska okupacijska oblast namerava atentat na slovensko šolstvo v Gorici in na Goriškem. Glede dveh javnih slov. ljudskih šol, ki jih je pred vojno vzdrževala goriška občina, je sklenjeno, da se nanje pokličejo učitelji iz Italije, da slovensko deco primerno vzgoje v italijanskem duhu. Zasebnih slovenskih šol Italijani ne puste tvoriti. Glede ljudskega šolstva na Goriškem je določeno, da čimprej izpremene učne knjige in so učiteljstvu zaukazali, da poučuje slovensko deco v italijanskem duhu. Za okrajnega šolskega nadzornika je določen zagrozen Italijan iz renegatske družine Francesco Spazzapan, ki je bil že med prvo italijansko okupacijo nadzornik slovenskih šol na Kobariškem in v Brdih. (Tedad so bile šole vse italijanske.)

= Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani. Narodna vlada je na seji dne 18. pret. mes. sklenila, da morajo od 1. januarja 1919 naprej tudi vsa šolska ravnateljstva in vodstva naročiti in plačati Uradni list.

= Prekmurški Slovenci prosijo učiteljev. Prekmurški Slovenci povsod sprejemajo in pozdravljajo jugoslovanske čete kot rešilke izpod madžarskega jarma. Generala Maistra v Mariboru so Prekmurci naprosili, naj jim takoj pošlje slovenskih učiteljev in uradnikov.

= Aretacije. Jugoslovanska državna policija je v Mariboru aretirala šolskega ravnatelja Alojzija Sedlatschika in ga odvedla na okrajno sodišče. V Slovenjem gradcu so zaprli učitelja nemške šole Rescha.

= Šola in politika. Narodna vlada SHS v Ljubljani je sklenila, da se morajo dati šolska poslopja, kadar se v njih ne vrši pouk, za politiska in druga zborovanja na razpolago vsem strankam.

= Nov ljudskošolski zakon. Poverjeniku za uk in bogočastje je Narodna vlada SHS v Ljubljani naročila, naj predloži nov ljudskošolski zakon. Kolikor smo informirani, se g. poverjenik predvsem ukvarja z načrtom o reformi učiteljske izobrazbe.

= Državno vijeće se sestane v kratkem. Državno vijeće (Osrednji parlament za vso državo SHS) se sestane že v kratkem. Srbska narodna skupščina izbere iz svoje srede 83 poslancev ter jih pošlje v Državno vijeće kot delegate za Srbijo. Stara Srbija in Macedonija odpošljejo v Državno vijeće 24 delegatov, in sicer 24 članov one Narodne skupščine, ki je leta 1911 zborovala v Skoplju. Črno goro bo v Državnem vijeću zastopalo 14 delegatov. Ostale krajine države SHS odpošljejo v Državno vijeće toliko delegatov, kolikor jim gre po moči njihovih posameznih političkih strank.

= Naredba poverjenika za uk in bogočastje. Šolske posle onega ozemlja šolskega okraja logaškega, ki ni zasedeno od Italijanov, začasno opravlja šolski odbor, ki ima isti delokrog kakor okrajni šolski svet. — Šolski odbor posluje v Cerknici, predsednik je vodja tamošnje političke ekspoziture. Člani so: dekan, nadučitelj in župan v Cerknici. Predsednikov namestnik je nadučitelj, ki tudi opravlja pisarniške in nadzorniške posle. — Poverjenik: dr. Verstovšek s. r.

= Za nemške visokošolce na Dunaju. Na zadnji poslanski konferenci dne 17. decembra je dr. DeFranceschi protestiral proti postopanju rektoratov napram nemškim slušateljem ter zahteval med splošnim odobravanjem nemških poslaničkov od dr. Bauerja obvezno izjavo, glasom katere bi bilo omogočeno obiskovanje visokih šol vsem dosedanjim slušateljem do tedaj, dokler ni končana likvidacija Avstrije. Ker ni dr. Bauer zadovoljivo odgovoril, je dr. DeFranceschi povabil vse nemške poslaničnike k skupnemu posvetovanju, kjer naj se sklenejo nadaljnji ukrepi. Kaj so sklenili, nam ni znano.

= Visoka tehnična šola v Zagrebu. Poverjenik za prosveto je predložil Narodnemu Vijeću v odobritev naredbo o ustanovitvi visoke tehnične šole v Zagrebu. Predavanja se bodo najbrže pričela že jeseni leta 1919. Sedaj iščejo najboljših profesorjev.

= Zagrebško vsučilišče. Rektorat naznanja, da se predavanja ne začno dne 10. januarja 1919, kakor je bilo svoj čas javljeno, ampak šele dne 20. januarja.

= Centrala za knjige v Rusiji. Petrograjsko poverjeništvu za ljudsko izobrazbo je sklenilo, osnovati državno nakladno knjigo, ker je rusko tržišče knjig popolnoma razbito. Osnuje se zato državna centrala za vse založne zavode. Vsi bodo obvezani, svoje zaloge knjig dati na razpolago centrali. Pričakujejo, da padejo cene knjigam prav znatno.

= Revolucija v ljudski šoli. Pred par dnevi je prišlo v Poznanju med poljskimi učenci do prave revolucije. Učenci najstarejšega razreda so vprašali učitelja, ali se prične pouk v poljščini. Ko je učitelj to zanikal, so začeli učenci ropotati in trgati knjige. Nato so se uprli vsi razredi in natepli so nekega nemškega učitelja.

Polemika.

Pišite resnico!

»Domovina« z dne 28. pret. mes. obječuje članek pod naslovom »Pomislite, Slovenci!« in pravi pod črto v opazki, da je ta članek uredništvo prejelo iz profsorskih krogov. V prvem delu se članek spominja pokojnega dr. Lampeta, viteza Kalteneggerja ter višjega šolskega nadzornika dr. Bezjaka, ki pravi o njem, da je podpisal oni dekret, s katerim so odpravili slovenske Sketove-Westrove čitanke z gimnazij, češ, »menda se je gospodi važno zdelo, da slovensčino v srednjih šolah zadavi slovenska pest«. — Dalje piše »Domovina«: »Po pravici se čudi človek, da strokovne organizacije učiteljstva obeh kategorij k temu molče. Ljudskošolskemu učiteljstvu je pač pred očmi izboljšanje gnotnega položaja — kdo bo vrzel nanje za to prvi kamen? Proforsko društvo pa kaže — kako naj rečemo, da ne bo krivice? — brezbriznost ali mlačnost ali preračunljeno popustljivost, da je vse graje vredno...«

Očitek, ki ga te vrste vsebujejo glede na organizacije ljudskošolskega učiteljstva, je popolnoma neopravičen. »Domovina« člankar se mora presneto malo brigati za naše delovanje, da ničesar ne vidi in ne čuje, pa — kakor se kaže — tudi ničesar ne bere! Vzlic temu ima pogum, da se »po pravici« čudi nam, namesto da bi se čudil svoji — predrznosti! Naše organizacije so že 3. novembra 1918 izročile Narodni vladi spomenico, ki natančno, jasno in nedvoumno kaže na vse nedostatke stvarnega in osebnega značaja, ki moré kot žalostni ostanki preteklega dobe vse naše šolstvo. To spomenico smo priobčili v posebnem izdanju svojega lista z dne 4. novembra 1918. Pred tem izdanjem in pozneje vse do današnjega dne smo v naših člankih in noticah, ki so zbujaile občo pozornost in ki je tudi dnevno časopisje nanje opozarjalo, brez parda obsojali te razmere in v interesu šolstva zahtevali, da jih odstranijo. Na merodajnih mestih smo tudi po deputacijah posredovali v isti namen. Ko je bila sklicana anketa za sestavo novih ljudskošolskih čitank, so člani naših organizacij sporočili poverjeništvu za uk in bogočastje, da je njih sodelovanje nemogoče, ker je bila naznanjena udeležba višjega nadzornika dr. Opeke. In v resnici — anketa se ni vršila! Na zadnji seji upravnega odbora Zaveze smo tudi dovolj jasno govorili v predlogih, ki so priobčeni v zadnji števil. »Učit. Tov.« iz lanskega leta in katere predloge je naša deputacija izročila g. poverjeniku dr. Verstovšku. Iz vseh teh že storjenih dejanj je razvidno, da ni bilo ljudskošolskemu učiteljstvu predvsem pred očmi samo izboljšanje gnotnega položaja — ampak da smo že storili vse, kar se nam je zdelo umestno, nujno in potrebno, da postavimo svoje šolstvo in svoj stan na zdravo podlago in odpravimo žalostne ostanke prejšnjih hudih in nemarnih časov! Torej se moramo

po pravici čuditi le mi, da je mogoča taka »kritika«, ki jo prijavlja v omenjenem članku »Domovina«! Od časnikarja moramo pač zahtevati, da gradi svoja izvajanja na temelju resnice. Ako pa »časnikar« živi z glavo v vreči, bi bila dolžnost uredništva, da ga opozori na neresnico, ki jo hoče na škodo časti in ugleda vsega stanu spraviti v svet. Vsaj uredništva slovenskih listov bi morala vedeti, kaj slovenski listi pišejo! Nikakor ne moremo trpeti, da bi zaradi nevednosti, neinformiranosti ali malomarnosti takih slovenskih žurnalstov trpel na dobrem imenu naš stan! To krivico mora »Domovina« popraviti!

Društvo profesorjev naj pa govori, kolikor se čuti prizadeto!

Iz Jugoslavije.

— Ad vocem Opeka! Da je šolstvo pri nas — kakor povsod — tekom štirih vojni let jako trpelo, to ve vsak in bi moral vedeti tudi višji šolski nadzornik Opeka. Učiteljstvo je ob vsaki priliki opozarjalo merodajne kroge na to. Nebroj člankov v tej zadevi je bilo priobčenih v našem listu in v drugih časopisih. Naša Zaveza je pisмено in ustno posredovala na prejšnji deželni vladi, na deželnem šolskem svetu in naučnem ministrstvu, da naj uvedejo reden pouk, da naj šolska poslopja izpraznijo in določijo svojemu pravnemu namenu. Vse to prizadevanje je ostalo brezuspešno, pač pa je deževalo fer-manov, ki so nalagali šolski mladini vse druge posle, samo učenja ne! Ob začetku vojne so morale deklice prestiti nogavice, zapestnice, dokolenice itd., dokler je bilo kaj bombaža na razpolago. Ko je ta posel, so šivale papirnate podplate in pletle kite za slamnate črevlje. Učenci so zbirali možnarje, likalnike in drugo kovinasto posodo in orodje, zbirali denar za Rdeči križ, agitirali za vojna posojila, delali cigarete za ranjence in bolnike, nabirali gumbe, šivanke, igle, svinčnike za božična darila itd. itd. Vso šolsko mladino so mobilizirali, da je nabirala jigodino, robidino listje za čaj, bokovo listje za tobak, konopje, koprive, suknjene krpe, stare krpe, stare cunje, star papir itd. Na kmetih so jih poleg vsega tega uporabljali za domača in kmetiška dela in jim podelili v ta namen generalno dovoljenje, da smejo izostajati od šolskega pouka. Naznanjanje zamud je bilo ustavljeno; nastala je popolna anarhija v šolskem obiskovanju. — Da so tedaj take razmere rodile slab sad, je umevno vsakemu, samo dr. Opeki ne. Ta ni upošteval teh razmer, ko je inšpiciral šolo v Dragatušu, ni upošteval težke bolezni Potokarjeve, ne bolezni tamosnje učiteljice. — Ta pedagog po Kalteneggerjevi in Susteršičevi milosti je zahteval prav takih uspehov kakor v normalnih časih in razmerah in doživel je »najžalostnejši dan svojega življenja«! — Naše mnenje pa je, da bi imel prav sedaj višji šolski nadzornik najlepšo priliko, da pokaže svoje zmognosti in usposobjenost za zvanje, ki mu ga je odmerila modra vlada bivše Avstrije. Njegova sveta naloga in prokleta dolžnost bi bila, da priskoči na pomoč učiteljstvu, ga bodri na vseh koncih in krajih, mu stoji ob strani z dobrimi sveti in modrim dejanjem, da spravi na dan vse svoje pedagoško znanje in dvigne in vzpostavi naše šolstvo, ga spravi v pravi tir, da se čimprej poravnava, kar je krivega, napačnega in nedostatega. Toda ta pedagog je šel v Dragatuš, nahrulil nadučitelja, postopal z njim, kakor ne postopa s svojim hlapcem noben pošten gospodar, in da je postavil krono svojemu delovanju, je stopil na leco in razrušil s tega mesta še to, kar je bilo dobrega na dragatuški šoli: vzel je nadučitelju Potokarju — ugled! — S tem dejanjem se je dr. Opeka izkazal pravega mojstra-skazo; pokazal je, da nima nobenega smisla za delokrog, ki mu je odmerjen. Zato pa kličemo: Proč z njim! In tisti dan, ko se to zgodi, bo — najveselejši dan našega učiteljstva!

— Ljubljanskemu učiteljstvu — ljudskošolskemu, meščanskošolskemu, vadniškemu in licejskemu! Da bo mogoče »Ljubljanskemu učiteljskemu društvu« ugotoviti končnoveljavni kataster svojega članstva, vabimo tem potom zgoraj imenovano učiteljstvo, ki želi postati član »Ljubljanskega učiteljskega društva« in s tem hkrati tudi član naše Zaveze, da naznani svoj pristop društvu predsedniku Jakobu Dimniku. Tistim tovarišcem in tovarišem, ki so se že lansko leto zglašili, se ni treba nanovo oglašati. Vseletna članarina znaša 24 K, ki se lahko plačuje v celoletnem znesku naenkrat (24 K) ali polletno (12 K) ali četrtletno (6 K); plačuje se pa lahko tudi mesečno po dve kroni. — Vse zavedne učiteljice in učitelji — v organizacijo! Navedeno članarino plačaj vsakdo toliko rajši, ker bo prejemal zanjo »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika« brezplačno in ne bo imel no-